

FERMER HO'JALIKLARINING HOSILDORLIGI BO'YICHA STATISTIK MA'LUMOTLARNI JAMLASH VA GURUHLASH

Toshmurodov Azizbek Asqar o'g'li
Guliston Davlat Universiteti talabasi

Fayziyiv Kamronbek Tohir o'g'li
Guliston Davlat Universiteti talabasi

Turayeva Gulizahro Qaxxarovna
Guliston Davlat Universiteti o'qituvchisi

Abstract: Statistika da tasniflash deganda o'rganilayotgan narsalar va hodisalarni tartiblash maqsadida ularning tabiati, o'xshashlik va farqlovchi xususiyatlariga qarab ma'lum qismlarga, guruhlarga, sinflarga, turkumlarga, turlarga taqsimlash tushuniladi. Taqsimlash asosi qilib olingan belgi yoki belgilar to'dasi tasniflash belgisi, ularning har bir sohibi tasniflash birligi deb ataladi.

Kalit so'zlar: Tasniflash, tasniflash obyekti, subyekti va birligi, faset, ierarxiyaviy tuzilma, tasniflagich, guruhlash.

Kirish.

Tasniflagich - bu ma'lum tasniflashga muvofiq kodlar bilan nishonlangan obyektlarning tartiblashtirilgan ro'yxatidir. Statistik guruhlash - bu o'rganilayotgan hodisalarni muhim belgilariga qarab bir xil (turdoosh) guruhlarga birlashtirishdir. Guruhlash statistik kuzatish natijasida to'plangan ma'lumotlarni keyinchalik qayta ishlash va turli statistik to'plamlarni hosil qilish zaminida yotadi.

Tahlil va natijalar.

Qishloq xo'jaligi va oziq-ovqat tarmog'ini modernizatsiyalash, diversifikatsiya qilish va barqaror o'sishini qo'llab-quvvatlash uchun xususiy investitsiya kapitali oqimini ko'paytirishni nazarda tutuvchi sohada davlat ishtirokini kamaytirish va investitsiyaviy jozibadorlikni oshirish mexanizmlarini joriy qilish, er va suv resurslari, o'rmon fondidan oqilona foydalanishni nazarda tutuvchi tabiiy resurslardan oqilona foydalanish va atrof-muhitni muhofaza qilish tizimini takomillashtirish masalasi O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligini rivojlantirishning 2020 — 2030 yillarga mo'ljallangan strategiyasida Prezidentimiz tomonidan dolzarb ekanligi aytib o'tilgan. Xususan fermer xo'jaliklarining hosildorligini oshirishda modernizatsiyalash, diversifikatsiya qilish va barqaror o'sishini qo'llab-quvvatlash nimalarga e'tibor qaratish lozimligini guruhlash natijasidagi to'fovutdan ko'rishimiz mumkin.(1-jadval)

1-jadval

Ikki viloyat fermer ho'jaliklarining paxta hosildorligi bo'yicha guruhlash natijalari

A - viloyat			B - viloyat		
Hosildorlik s/ga	jamiga nisbatan % hisobida		hosildorlik s/ga	jamiga nisbatan % hisobida	
	ho'jalik soni	paxta maydoni		Ho'jalik soni	paxta maydoni
20 gacha	2	1	25 gacha	28	14
20-22	11	6	25-30	36	32
22-24	15	9	30-35	28	38
24-26	22	18	35 va yuqori	8	16
26-28	18	17			
28-30	9	11			
30-32	11	15			
32-35	7	13			
35 va yuqori	5	10			
Jami	100	100	Jami	100	100

2-jadval

Ikki viloyat fermer ho'jaliklarining paxta hosildorligi bo'yicha guruhlash

	jamiga nisbatan % hisobida			
	ho'jalik soni		paxta maydoni	
	A-viloyat	B-viloyat	A-viloyat	B-viloyat
25 gacha	39 ¹⁾	28	25 ³⁾	14
25-30	38 ²⁾	36	37 ⁴⁾	32
30-35	18	28	28	38
35 va yuqori	5	8	12	16
Jami	100	100	100	100

1). $(2 + 11 + 15 + 22 / 2)$. 2). $(22 / 2 + 18 + 9)$; 3). $(1 + 6 + 9 + 18 / 2)$; 4). $(18 / 2 + 17 + 11)$

bu yerda **2- jadval**dagi guruh oralig'i, masalan, $22-20=2$.

A-viloyatda B-viloyatga nisbatan kam hosilli ho'jaliklar umumiy paxta maydonida ko'proq qismni, yuqori hosilli ho'jaliklar esa, aksincha, kamroq qismini tashkil etadi. Demak, ular nisbatan kichikroq ho'jaliklar ekan va shu sababli B-viloyatdagi ho'jaliklarga nisbatan kamroq hosildorlikka erishgan.

Xulosa va Takliflar

Tasniflash va guruhlash hodisa va jarayonlarni o'rganish uchun statistik to'plamlarni tuzish, ularni chegaralash va statistik axborotlarni yaratishning muhim qurolidir. Bu usul yordamida statistik kuzatish natijasida to'plangan besanoq, tarqoq, tasodifiyot girdobida o'ralib qolgan, hom boshlang'ich materiallar asosida ixcham bir-biri bilan uzviy bog'langan, ma'lum tartib-qoidalarga, qonuniyatga bo'ysungan, tuzilmaviy shakllarga ega to'plamlar barpo etiladi.

Statistikada ham ijtimoiy-iqtisodiy hodisa va jarayonlarning tasniflar tizimi ishlab chiqilgan. Ularni EHM yordamida tuzish uchun xalqaro va milliy tasniflagichlar yaratilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. N.M.Soatov, X.Nabiev, D.Nabiev, G.N.Tillaxo'jaeva. Statistika. Darslik. – T.: TDIU, 2009. – 568 bet.
2. X.Nabiyev, D.X.Nabiyev. Iqtisodiy statistika. Darslik. – T.: Aloqachi, 2009. 512 bet.
3. Qishloq va suv xo'jaligi statistikasi. S. Ochilov. SH. Ergasheva T-2008
4. Xolmanova, Z. (2020). Kompyuter lingvistikasi. Nodirabegim:.-Toshkent, 247.
5. Qaxxorovna, T. G., Djurayevich, Z. A., & Bobomurot o'g'li, N. R. (2023). QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION FAOLLIKNI OSHIRISH. BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIIY JURNALI, 3(2), 80-84.